אבל אם חלץ לה קָטָן וְכן אם נעשתה החליצה בְּאַנְפִּילְיָא – במנעלים רכים העשויים מבד, חליצות אלו פְּסוּלוֹת, ואינן חשובות כחליצה כלל, וְלכן אף אֵין פּוֹסְלוֹת אותה מלהתייבם על ידי שאר האחים.

הגמרא מביאה שיטות נוספות לענין פסול לכהונה: וְעִירִי אָמַר, כּוּלָּן – כל המקרים שבמשנה, אֵין פּוֹסְלִין אותה לכהונה, חוּץ מִן הָאַחֲרוֹן שאמר 'כתוב לאיזו שארצה אגרש', שגו זה פוסלה לכהונה, וְכֵן אָמַר רַב אַסִּי כּוּלָּן אֵין פּוֹסְלִין חוּץ מִן הָאַחֲרוֹן. וְרַבִּי יוֹחָנָן אָמַר אַף אַחֲרוֹן נַמִּי אֵינוֹ פּוֹסֵל לכהונה, משום שאין ברירה, והגט אינו גט כלל. וְאָזְדָא רַבִּי יוֹחָנָן לְטַעְמֵיהּ – והולך רבי יוחנן לשיטתו, דְּאָמַר רַבִּי אַסִּי אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, הָאַחִין שֶׁחָלְקוּ – שחילקו ביניהם את ירושת אביהם, אין אומרים שנתברר למפרע איזה חלק ירש כל אחד, אלא לָקוֹחוֹת הֵן נחשבים, שכל אחד קנה את חלקו בירושה מאחיו, וּמַחֲזִירִין זֶה לָזֶה בְּיוֹבֵל – ולכן צריכים להחזיר אחד לשני את חלקו ביובל, כדין לקוחות שקנו שדות בארץ ישראל שהקרקע חוזרת לבעליה ביובל.

הגמרא מבארת מדוע הוצרך רבי יוחנן להשמיע שאין ברירה בשני מקומות: וְצָרִיכָא – צריך היה רבי יוחנן לומר את שתי המימרות, משום דְּאִי אִיתְּמַר בָּהָא – אם היה אומר שאין ברירה לגבי גט, הֵיינוּ אומרים דוקא בָּהָא קָאָמַר רַבִּי יוֹחָנָן דְּאֵין בְּרֵירָה, מְשׁוּם דִּבְעֵינָן 'לָהּ' לִשְׁמָהּ – שלומדים מתיבת 'לה' שצריך שיהיה כתוב לשמה, ובשכותב לאיזו שארצה אינו נחשב לשמה, אֲבָל בשאר מקומות יש ברירה, ולכן הָתָם – באחין שחלקו יהא דינם שאין מחזירים זה לזה ביובל, שרק בְּמֵכֶר הוּא דְּאָמַר רַחֲמָנָא לִיהֲדַר בְּיוֹבֵל – שתחזור השדה לבעליה ביובל, אֲבָל יְרוּשָּׁה וּמַתָּנָה לֹא. וְאִי אַשְׁמְעִינַן שָׁם – אם היה רבי יוחנן אומר את דינו רק לגבי אחין שחלקו, לא היה מובן מדבריו שהדין הוא שאין ברירה, אלא אפשר שהיה מסתפק בזה ורק שם מְשׁוּם דִּלְחוּמְרָא – משום מצות יובל, החמיר להחשיבם כלקוחות ולהחזיר ביובל, אִי נַמִּי כַּתְּחִילָּה – או שהיינו אומרים שטעמו לגבי יורשים הוא משום שדין הוא שביובל חוזרים השדות להיות בלי שום חלוקה כמו שהיו בתחילה ללא חלוקה, אֲבָל הָכָא אֵימָא לֹא – כאן לגבי גט לא יהא הדין שאינו פוסלה מן הכהונה כי יש ברירה. לכן צְרִיכָא – היה צריך רבי יוחנן לומר את דינו גם בגט וגם באחין שחלקו, כדי שנדע שבכל האופנים אין ברירה.

הגמרא דנה בענין ברירה: בָּעָא מִינֵּיהּ רַב הוֹשַׁעְיָא מַרְבָּ יְהוּדָה, אָמַר הבעל לְלַבְלָר – לסופר, כְּתוֹב לִי גט לְאֵיזוֹ משתי נשי שֶׁתֹּצֵא בַּפָּתַח תְּחִילָּה, מַהוּ – מה הדין, האם יש ברירה, כשיצאה הראשונה התברר שלשמה נכתב הגט, או אין ברירה והגט פסול. אָמַר לֵיהּ – השיב לו רב יהודה, תְּנִיתוֹהָ – שנינו דין זה במשנתינו, 'יֵתֵר מֵיכֵּן, אָמַר לְלַבְלָר כְּתוֹב לְאֵיזוֹ שֶׁאֶרְצֶה אֲגָרֵשׁ, פָּסוּל לְגָרֵשׁ בּוֹ', אַלְמָא אֵין בְּרֵירָה – מוכח שאין ברירה, כי אם יש ברירה הגט כשר, שהרי התברר שדעתו היתה לגרש אותה.

אֵיתְיֵבֵיהּ – הקשה רב הושעיא לרב יהודה ממשנה בפסחים (פט.), אדם הָאוֹמֵר לְבָנָיו קודם עלייתו לירושלים, חֲרִינִי שׁוֹחֵט אֶת קרבן הַפֶּסַח עַל דעת שיהא נמנה עליו מִי שֶׁיַּעֲלֶה מִכֶּם רִאשׁוֹן לִירוּשָׁלַיִם, ואני מקנה לו את חלקו בשעת שחיטה, בֵּינָן שֶׁנִּטְּלָם הָרִאשׁוֹן מהם רִאשׁוֹ וְרוּבּוֹ לירושלים לאחר שחיטת הקרבן, זָכָה בְּחֶלְקוֹ – בקרבן, כיון שיש בירירה והתברר שנשחט לשמו, וּמְזַבֶּה אֶת שאר אֶחָיו לאכול עִמּוֹ – מחלקו. ואם כן יש ללמוד מכאן שיש ברירה.

אָמַר לֵיהּ – השיב לו רב יהודה, הוֹשַׁעְיָא בְּרִי [–בני], מָה עִנְיָן פְּסָחִים אֵצֶל גִּיטִּין – מה הדמיון בין המשנה בפסחים למשנתינו, הָא אִיתְּמַר עֲלָהּ – הרי בביאור המשנה בפסחים אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, שבאמת האב המנה את כולם על הקרבן, ומה שאמר להם 'על מי שיעלה מכם ראשון' היה רק כְּדֵי לְזָרְזָן בְּמִצְוֹת. דְּיָקָא נַמִּי – דברי רב יהודה מדייקים מדין המשנה, דְּקָתָנֵי 'כֵּיוָן שֶׁנִּטְּלָם רִאשׁוֹן רִאשׁוֹ וְרוּבּוֹ לירושלים זָכָה בְּחֶלְקוֹ וּמְזַכֶּה אֶת אֶחָיו עִמּוֹ' ויכולים גם הם לאכול מהקרבן, אִי אָמְרַתְּ בִּשְׁלָמָא דְּאַמְּנִינְהוּ מֵעִיקָּרָא – אם מדובר שממנה את כולם על הקרבן בשעת שחיטה, שַׁפִּיר – מובן מדוע הם אוכלים מהקרבן, אֶלָּא אִי אָמְרַתְּ דְּלֹא אַמְּנִינְהוּ – אם לא המנה אותם בשעת שחיטה, לְאַחַר שְׁחִיטָה מִי קָמִיתַּמְּנוּ – וכי אחרי שחיטת הפסח יכולים להמנות עליו, וְהָתַנְיָן – הרי שנינו (שם), נִמְנִין וּמוֹשְׁכִין יְרֵיהֶן מְמֻנִּין עַד שֶׁיִּשָּׁחֵט – הרוצה להמנות על הקרבן, או שכבר נמנה ורוצה למשוך ידו ולהמנות על קרבן אחר, יכול לעשות זאת רק קודם שחיטת הקרבן. ואיך יאכלו שאר האחים שלא היו מנויים בשעת שחיטה, הרי הפסח נאכל רק למנויין.

תַּנְיָא נַמִּי הָכִי – וכן מבואר גם בברייתא, שאמר כן כדי לזרזם, ששנינו, מַעֲשֶׂה היה וְקִדְּמוּ בָּנוֹת לְבָנִים והגיעו ראשונות לירושלים, וְנִמְצְאוּ בָּנוֹת זְיָיזוֹת וּבָנִים שַׁפָּלִים – עצלים. ולא כתוב שהבנות זכו בקרבן והבנים לא, ומוכח שהאב המנה את כולם, ורק רצה לזרזן.

אביי מקשה על המשא ומתן בין רב הושעיא לרב יהודה: אָמַר אַבַּיֵי, קָא בָּעֵי מִינֵּיהּ – רב הושעיא שאל אם יש ברירה לגבי גט שהבעל היה תּוֹלֶה את תנאו בְּדַעַת אֲחֵרִים, כלומר בדעת נשיו, איזו מהן שתצא תחילה, וְקָא פָּשִׁיט לֵיהּ – ורב יהודה פשט לו שאין ברירה מדין המשנה שהבעל תּוֹלֶה את תנאו בְּדַעַת עַצְמוֹ, כלומר 'לאיזו שארצה אגרש', וְהָדַר מוֹתִיב לֵיהּ – וחוזר רב הושעיא ומקשה על תשובתו ממקרה שאדם תּוֹלֶה את תנאו בְּדַעַת אֲחֵרִים, כלומר בבניו, שאמר 'על מי שיעלה מכם ראשון לירושלים'. והרי אפשר לחלק ולומר שבתולה בדעת עצמו אין ברירה, אבל בתולה בדעת אחרים יש ברירה.

רבא מתרץ את קושית אביי: אָמַר רָבָא מַאי קוּשְׁיָא – מה הקושיא, דְּלְמָא דְּמֵאן דְּאִית לֵיהּ בְּרֵירָה – אולי להסוברים שיש ברירה, לֹא שְׁנָא תּוֹלֶה בְּדַעַת עַצְמוֹ וְלֹא שְׁנָא תּוֹלֶה בְּדַעַת אֲחֵרִים אִית לֵיהּ בְּרֵירָה – אין חילוק בין אם תולה בדעת עצמו, או תולה בדעת אחרים, תמיד יש ברירה, וּמַאן דְּלֵית לֵיהּ בְּרֵירָה – ולהסוברים אין ברירה, לֹא שְׁנָא תּוֹלֶה בְּדַעַת עַצְמוֹ וְלֹא שְׁנָא תּוֹלֶה בְּדַעַת אֲחֵרִים לֵית לֵיהּ בְּרֵירָה.

אָמַר לֵיהּ רַב מְשַׁרְשִׁיָא לְרָבָא – שאל רב משרשיא את רבא, איך אפשר לומר שאין חילוק בין תולה בדעת עצמו לתולה בדעת אחרים, וְהָא רַבִּי יְהוּדָה דְּתוֹלֶה בְּדַעַת עַצְמוֹ לֵית לֵיהּ בְּרֵירָה וְתוֹלֶה בְּדַעַת אֲחֵרִים אִית לֵיהּ בְּרֵירָה – הרי מצאנו שרבי יהודה סובר שבתולה בדעת עצמו אין ברירה, ובתולה בדעת אחרים יש ברירה. ומבאר רב משרשיא את דבריו, בְּתוֹלֶה בְּדַעַת עַצְמוֹ לֵית לֵיהּ בְּרֵירָה – דעת רב יהודה שאין ברירה, דְּתַנְיָא בברייתא, הַלּוֹקֵחַ יַיִן מִבֵּין הַכּוּתִּים החשודים על הפרשת תרומות ומעשרות, ורוצה לשתות מהיין אלא שאין לו כלים שהורים להניח בהם את התרומות והמעשרות, אוֹמֵר שְׁנֵי לוּגִּין [מתוך המאה שבחבית] שֶׁאֲנִי עָתִיד לְהַפְרִישׁ כשיהיו לי כלים, הֲרֵי הֵן תְּרוּמָה גדולה על כל החבית, עֲשָׂרָה – עשירית ממה שנשאר בחבית יהיו מַעֲשֵׂר רִאשׁוֹן ללוי, תִּשְׁעָה [כלומר, עשירית ממה שנשאר, דהיינו עשירית משמונים ושמונה לוגין], יהיו מַעֲשֵׂר שֵׁנִי, וצריך להעלותן לירושלים, או לפדותן ולהעלות את דמיהן לירושלים,

וּמַיְחֵל – ומחלל את המעשר שני בדיבור, שאומר 'הרי מעשר שני זה שיש כאן מחולל על מעות שיש לי בביתי', וְשׁוֹתֶה מֵיָד – ורשאי לשתות מיד מן היין שבחבית, שמיד כשקרא שם לתרומה ולמעשר יצא היין מידי איסור טבל, ואף שהיין שבחבית מעורב בתרומות ובמעשרות שקרא עליהם שם, מכל מקום לאחר מכן כשיהיו בידיו כלים ויפרישם, יתברר הדבר למפרע שהיין שהפריש הוא התרומה שקרא עליה שם, ומה ששתה קודם לכן היו חולין מתוקנים, שהרי 'יש ברירה', דִּבְרֵי רַבִּי מֵאִיר. אולם רַבִּי יְהוּדָה וְרַבִּי יוֹסֵי וְרַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹסְרִין לעשות כן, משום שלדעתם 'אין ברירה'. ומוכח מכאן שרבי יהודה סובר 'אין ברירה' ב'תולה בדעת עצמו'. ומוסיף רב משרשיא להוכיח שבְּתוֹלֶה בְּדַעַת אֲחֵרִים אִית לֵיהּ לרבי יהודה בְּרֵירָה, דְּתָנַן במשנה (להלן עג.), לגבי חולה מסוכן שנתן לאשתו גט, ואמר לה 'הרי זה גיטך מעכשיו אם אמות מחולי זה', ואם אכן מת הבעל מאותו החולי הרי זה גט, ודנה המשנה מַה הִיא בְּאוֹתָן הַיָּמִים – מה דינה של אשה זו בימי חולין של הבעל, דהיינו מנתינת הגט לידה עד מותו, רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר הֲרֵי הִיא כְּאֵשֶׁת אִישׁ לְכָל דְּבָרֶיהָ, ואם היה בעלה כהן מותרת היא לאכול בתרומה, וכן אם זינתה מיתתה בחנק. ומדייקת הגמרא שדברי רבי יהודה נאמרו רק על אותם הימים שבין נתינת הגט למיתת הבעל, אבל אינו פוסל את הגט שניתן בתנאי זה מטעם שהוא גט לאחר מיתה, אלא הוא מודה למה שנאמר שם ברישא של המשנה שכשהבעל אמר בשעת נתינת הגט 'מעכשיו', הרי זה גט, וּלְפִיכָךְ לְכִי מָיֵית הָוֵי גֵּיטָא – לאחר מיתתו של הבעל הגט חל למפרע, כי נתברר שאכן היה הבעל ראוי למות מאותו החולי. ומוכח שרבי יהודה סובר 'יש ברירה', ואף שהוכחנו למעלה להיפך, צריכים לומר שמודה רבי יהודה בתולה בדעת אחרים ש'יש ברירה', [ותנאי של מיתה אינו תלוי בידי הבעל אלא בידי שמים הוא]. וכסברת אביי שמחלק בין תולה בדעת עצמו לתולה בדעת אחרים.

הגמרא מביאה הוכחה נוספת לקושית אביי שיש לחלק בין תולה בדעת עצמו לתולה בדעת אחרים: אָמַר לֵיהּ רַב מַשְׁרַשְׁיָא לְרָבָא, הָא רַבִּי שִׁמְעוֹן – הרי גם רבי שמעון סובר דְּתוֹלֶה בְּדַעַת עַצְמוֹ לֵית לֵיהּ בְּרֵירָה וְתוֹלֶה בְּדַעַת אֲחֵרִים אִית לֵיהּ בְּרֵירָה. לגבי תּוֹלֶה בְּדַעַת עַצְמוֹ לֵית לֵיהּ – שאין רבי שמעון סובר בְּרֵירָה, ויש ללמוד זאת מהָא דַּאֲמָרָן – מהברייתא ששנינו לעיל 'הלוקח יין מבין הכותים' וכו', שהמפריש תולה בדעת עצמו שהוא יברר את התרומה מהיין שבחבית, ורבי שמעון סובר שאי אפשר לשתות מהיין משום ש'אין ברירה'. ואילו בתּוֹלֶה בְּדַעַת אֲחֵרִים אִית לֵיהּ בְּרֵירָה, דְּתַנְיָא בברייתא, הבא לקדש אשה ואומר לה 'חֲרֵינִי כּוֹעֲלַיִךְ' לשם קידושין, עַל מְנָת שֶׁיְּרָצָה אַבָּא' – שהתנה את הקידושין בכך שאביו יסכים לקידושין הללו, אַף עַל פִּי שֶׁלֹּא רָצָה הָאָב – בקידושין אלו ונמצא שלא נתקיים תנאו, הרי היא מְקוּדֶּשֶׁת. וטעם הדבר משום שמסתבר לומר שבשעת הביאה היתה כוונתו לשם קידושין אף שלא יתקיים התנאי, שהרי אם לא נתקדשה האשה נתברר למפרע שבעל בעילת זנות, וחזקה שאין אדם עושה רוצה שתהיה בעילתו בעילת זנות. רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן יְהוּדָה אוֹמֵר מְשׁוּם [–בשם] רַבִּי שִׁמְעוֹן, דווקא אם רָצָה הָאָב מְקוּדֶּשֶׁת, שרבי שמעון סובר שאף בשעת בעילה נתכוין לקדשה רק בתנאי שהאב יסכים לקידושין, ולפיכך רק אם נתקיים תנאו הרי היא מקודשת.

אגרות קודש

ב"ה, כ"ח טבת, תשי"ז
ברוקלין.

ברכה ושלום!

במענה על מכתבה מכ"ג טבת, בו כותבת על דבר הספיקות שיש אצלה בהנוגע לנכבדות עם פב"פ ושלכן ימים אלו קשים לה ביותר לא תחדל דמעה וכו'.

והנה לפלא על שהספיקות פעלו עליי את הנ"ל והרי תופעה רגילה היא שישנן ספיקות בענינים כמו אלו ולא רק רגילה אלא גם מובנת שהרי זהו צעד עיקרי בחיים, וכיון שאין שלימות בבריאה מובן שתמיד יש מקום לספיקות, אף שצריכים להתבונן בכל הנ"ל בכל הרצינית הדרושה אין זה צריך לפעול את הנ"ל ובפרט שבכדי להחליט כיאות צריך להעשות זה מתוך מנוחת הנפש ולא במצב הפכי מזה...

כן נראה ממכתבה שגם יחסה שלה אינו ברור בהחלטה אצלה, ובמקרים כאלו הדרך הנכונה לברר ככל הדרוש הוא להפסיק את הפגישות ואפילו קישור ע"י מכתבים במשך איזה שבועות, והפסק זה כמעט תמיד מבהיר את היחס לאחד הקצוות. מובן שמספר השבועות תלוי בתכונת נפש כל אחד ואחת ובמדת זריזות להחליט החלטות, ועל דרך הרגיל שלשה ארבעה שבועות מספיקים, ובורא עולם ומנהיגו ינחה בדרך הטובה לפני' ולהחלטה טובה בגשמיות וברוחניות, והרי זכות התעסקותה בחינוך על טהרת הקדש במוסדו של כ"ק מו"ח אדמו"ר מסייעתה בכל האמור.

בברכה לבשו"ט.